

IOSUD – UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI

Școala doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

PROZA LITERARĂ A GABRIELEI ADAMEȘTEANU

Doctorand,

DOMNIȚANU E. MARIANA (MOGOȘ)

Conducător științific,

Prof. Univ. Dr. Nicoleta Ifrim

Seria U 2: Filologie – Română nr. 37

GALAȚI

2024

IOSUD – UNIVERSITATEA „DUNĂREA DE JOS” DIN GALAȚI

Școala doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT

PROZA LITERARĂ A

GABRIELEI ADAMEȘTEANU

Doctorand

DOMNIȚANU E. MARIANA (MOGOȘ)

Președinte

Prof. univ.dr. EUGENIA-SIMONA ANTOFI

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Conducător științific

Prof. univ. dr. habil. NICOLETA IFRIM

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Referenți științifici

Prof. univ. dr. MIRCEA DIACONU

Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava

Cercet. șt. gr. I dr. LUCIAN CHIȘU

Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”
din București

Conf. univ. dr. IULIANA-PETRONELA BARNA

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Seria U 2: Filologie – Română nr. 37

GALAȚI

2024

Seriile tezelor de doctorat susținute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul fundamental ȘTIINȚE INGINEREȘTI

- Seria I 1: **Biotehnologii**
- Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**
- Seria I 3: **Inginerie electrică**
- Seria I 4: **Inginerie industrială**
- Seria I 5: **Ingineria materialelor**
- Seria I 6: **Inginerie mecanică**
- Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**
- Seria I 8: **Ingineria sistemelor**
- Seria I 9: **Inginerie și management în agricultură și dezvoltare rurală**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE SOCIALE

- Seria E 1: **Economie**
- Seria E 2: **Management**
- Seria E 3: **Marketing**
- Seria SSEF: **Știința sportului și educației fizice**
- Seria SJ: **Drept**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE UMANISTE

- Seria U 1: **Filologie- Engleză**
- Seria U 2: **Filologie- Română**
- Seria U 3: **Istorie**
- Seria U 4: **Filologie - Franceză**

Domeniul fundamental MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII

- Seria C: **Chimie**

Domeniul fundamental ȘTIINȚE BIOMEDICALE

- Seria M: **Medicină**
- Seria F: **Farmacie**

Cuprins

INTRODUCERE.....	5
INTRODUCTION.....	7
ARGUMENT	8
I. De la biografie la operă – trepte ale formării scriitorului, experiențe revelatoare, circumstanțe (ne)favorabile	17
I.1. Activitatea literară – posibile compartimente ale scriiturii	21
I.2. Activitatea jurnalistică - un exercițiu al racordării la realitate	25
I.3. Memorialistica, pauza de jurnalism – intersecțiile literaturii cu jurnalismul	28
II. Scriitura Gabrielei Adameșteanu între vârstele receptării critice. Non/apartenența la o familie literară 35	
II.1. Specificitatea prozei literare a Gabrielei Adameșteanu în raport cu dinamica literaturii de tip generaționist	35
II.2. Receptarea critică a prozei literare a Gabrielei Adameșteanu	37
II.2.1. Receptarea critică antedecembristă a prozei literare a Gabrielei Adameșteanu	37
II.2.1 Receptarea critică postdecembristă a prozei literare a Gabrielei Adameșteanu. Recalibrări necesare	52
II.3. Dosar de receptare critică: studii sintetice în dicționare și în istorii literare	77
III. Narațiunea literară a universului reprezentat în scrierile Gabrielei Adameșteanu. Câteva repere teoretico-metodologice	83
III.1. Jocul vocilor – reprezentări ale instanțelor narative. Posibile ancore naratologice	85
III.1.1. Situații problematice la granița ficțiunii cu realitatea - relația autorului cu cititorul.....	86
III.1.2. Instanța naratorială: tușe ale unui portret	88
III.1.4. De la narațiune la ficțiune: personajul literar și avatarurile sale	91
III.2. Tematica prozei literare a Gabrielei Adameșteanu. Suprapuneri/reveniri necesare: o posibilă <i>image</i>	94
III.2.1. Cronotopul prozelor literare ale Gabrielei Adameșteanu – între expansiune și restrângere.....	97
III.2.2. Timp ireversibil sau ciclicitate – raporturile literaturii cu istoria	101
III. 3. Strategiile <i>autenticității</i> – de la „feliile de viață” la tehnica scriiturii	103
III.4. Cotidianul – între insolit și estetica banalului, a faptului anodin, derizoriu	110
IV. Proza literară a Gabrielei Adameșteanu	114
IV.1. Nuvelistica – o „probă mai grea decât romanul”	114
IV.1.1. Repere ale universului ficțional al nuvelisticii – primele <i>hărți</i> ale lumii adameștene.....	115
IV. 1.2. Proza scurtă – corespondențe de ordin tematic și discursiv	118

IV. 2. Deschideri infinite și promisiunea adevărului. Restabilirea raporturilor dintre ficțiune și realitate în romanele Gabrielei Adameșteanu.....	127
IV. 2. 1. Preambul – arhitectonica romanelor Gabrielei Adameșteanu: particularități, tehnici și procedee discursive	130
IV.2.2. Corpusul românesc – rețele și structuri	133
IV.2.3. Debutul – <i>Drumul egal al fiecărei zile</i> : „...- Cine este Letiția Branea?”	134
IV.2.3.1. Preambul critic	134
IV. 2.3.2. Aspecte tematice și compoziționale ale romanului <i>Drumul egal al fiecărei zile</i> - organizarea internă a romanului.....	136
IV.2.3.3. Construcția romanescă: tehnici și procedee discursive	140
IV.2.3.4. Timpul devenirii și spațiu simbolic	143
IV.2.3.5. Letiția Branea – configurarea personajului între identitatea proprie și oglinzile celorlalți ..	145
IV.2.4. <i>Provizorat</i>	150
IV.2.4.1. Preambul critic	150
IV.2.4.2. Aspecte tematice și compoziționale ale romanului	152
IV.2.4.3. Fragmentarea și reconfigurarea – tehnici în arhitectonica discursului	155
IV.2.4.4. Istории secrete ale <i>Clădirii</i> - cronotopul romanului	159
IV.2.4.5. Profilul personajelor – destine la intersecțiile Istoriei.....	163
IV.2.5. <i>Fontana di Trevi</i>	168
IV.2.5.1. Preambul critic	168
IV.2.5.2. <i>Fontana di Trevi</i> : aspecte tematice și compoziționale. Corelații posibile.....	171
IV.2.5.3. Între lumi paralele - cronotopul romanului	179
IV.2.5.4. Personajele romanului – problematică și modalități de construcție	181
IV.2.5.4.1. Starea de <i>mal du pays</i> : pendularea între două lumi	182
IV.2.5.4.2. Condescendență sau interes în relațiile dintre personaje	185
IV.2.5.4.3. Reprezentări ale realității: feminitate ultragiată și (non)verbalizarea traumei	187
IV.2.6. <i>Dimineață pierdută</i>	195
IV.2.6.1. Preambul critic	195
IV.2.6.2. Aspecte tematice și modalități de organizare a materialului epic	198
IV.2.6.3. Memoria timpului și timpul memoriei – arhitectura narativă	202
IV.2.6.4. Cronotopul romanului: supraetajarea lumilor	209
IV.2.6.5. <i>Babelul</i> vocilor – personajele și discursurile lor	212
IV.2.7. <i>Întâlnirea</i>	215
IV.2.7.1. Preambul critic	215
IV.2.7.2. Repere tematice și compoziționale ale romanului.....	216
IV.2.7.3. Intertextualitatea – legitimarea prin discurs	220

IV.2.7.4. Segmentarea timpului și spațiului – <i>acum</i> vs. <i>atunci</i> și <i>aici</i> vs. <i>acolo</i>	224
IV.2.7.5. Poetica discursivă a personajelor - realitate ficțională sau ficționalizare a realității	225
IV.2.8. <i>Voci la distanță</i>	231
IV.2.8.2. Aspecte tematice și compoziționale specifice	235
IV.2.8.3. Lumea povestită – narațiunile personajelor.....	241
IV.2.8.4. Cronotop specific: spațiul <i>realității</i> și timpul prezentului.....	243
IV.2.8.5. <i>Foldere</i> și dosare de Securitate – viețile secrete ale personajelor	244
IV. Concluzii	250
Bibliografie.....	259
Listă de lucrări publicate și prezentate	272
ANEXE	275
1. Proza scurtă – mică antologie comentată	275
1.2. <i>O plimbare scurtă după orele de serviciu</i> (fragmente). Falsă moralitate și cameleonism	275
1.3. <i>Vară - primăvară</i>	280
1.4. <i>Dăruiește-ți o zi de vacanță</i>	283
1.5. <i>Neliniștea</i>	288

REZUMAT

Cuvinte cheie: *autor-narator-personaj, discurs autobiografic, Timp, Istorie individuală/colectivă, exil, structuri narative, scriitură feminină, tipar discursiv, intertextualitate, instanță narativă, fragmentarism, structură polifonică, paratextualitate.*

Decizia de a realiza o incursiune atentă, cu ochi critic, în proza scriitoarei Gabriela Adameșteanu s-a întemeiat pe mai multe motivații. Cea dintâi, într-o selecție subiectivă, constă în privilegiul de a cerceta creația unei *scriitoare* (deși autoarea nu mizează pe condiția feminină: „*Am vrut întotdeauna să fiu un scriitor, nu o scriitoare...*”)¹. E cu atât mai provocator a investiga o proză literară care se desfășoară pe mai bine de patru decenii și care continuă să fie o prezență vie în tabloul literaturii contemporane cu cât ea este scrisă de o autoare care reușește să se impună la vremurile în care diferența de gen era încă pronunțată. Însă, privirea prin lentila diferenței de gen nu este singura premisă de la care plecăm în acest demers, chiar dacă ne putem raporta la un specific al scriiturii feminine, care îi afirmă și validează existența. Pe de altă parte, resurrecția autorului (*autoarei*) în spațiul literaturii este astăzi un element unanim acceptat. Observația Simonei Popescu surprinde acest fenomen, pe care orice act critic ar trebui să-l aibă drept punct de plecare în analiză: „Autorul real își însoțește (vrea, nu vrea) ca o umbră cărțile (deși, în unele cazuri, propriile cărți îl însoțesc ca o umbră – împalidată, strălucitoare sau fantomatică – după dispariția celui care le-a scris). În zilele noastre e aproape imposibil să nu-l găsești pe autor prezent măcar în fotografii, când nu chiar practicând un discurs autobiografic «alternativ», mai mult sau mai puțin elaborat/asumat (interviuri în presă, radiofonice sau televizate, de pildă)”².

În al doilea rând, grila realistă a prozei, cu valorificări diverse ale referențialului, ne poate furniza o versiune a timpurilor trăite, subiectivă, dar profund autentică, rejalonând realitatea cu semnele memoriei personale sau colective. Cu oglinzile ficțiunii, care vor reflecta de fiecare dată evoluțiile și involuțiile sociale și care secondează realitatea, putem identifica mecanismele socio-istorice a două perioade atât de bine delimitate de Revoluția din 1989.

În fine, demersul nostru oferă oportunitatea de a identifica amprenta scriiturii adameștene, atât la nivelul ideologiei sale de scriitor, al elementelor care-i configurează autoarei

¹Andreea Chebac, *Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „Am vrut întotdeauna să fiu un scriitor, nu o scriitoare...”*, <https://www.bookblog.ro/>, 25 octombrie 2018, <https://www.bookblog.ro/interviu/gabriela-adamesteanu-am-vrut-intotdeauna-sa-fiu-un-scriitor-nu-o-scriitoare-si-sa-am-si-personaje-masculine-la-fel-de-puternice-ca-cele-feminine/>, accesat la data de 25 ianuarie 2020.

²Simona Popescu, *Autorul, un personaj*, Editura Paralela 45, Pitești, 2015, p. 296

viziunea despre lume, cât și al constantelor de ordin tematic și discursiv. Abordarea compartimentată este doar pur teoretică, fiindcă în practică, cele două aspecte sunt inseparabile și interdependente și, cu toate că se pot „topi” într-o operă mai multe modele sau diferite orientări și direcții, această asociere îi asigură, prozatoarei de care ne ocupăm aici, unicitatea în peisajul literar contemporan, intern și internațional, fiindcă autoarea a fost tradusă în peste 14 țări, iar opera ei a fost receptată pozitiv, atât de cititori, cât și de critică.

Alegerea titlului răspunde într-o anumită măsură finalității pe care, cu siguranță, și autoarea a urmărit-o. Presiunea pe care evenimentele de mai bine de un secol au pus-o asupra oamenilor a devenit, adesea, atât de dificil de suportat, încât posibilitatea descătușării prin scris a devenit un instrument necesar și binevenit al eliberării. Chiar dacă nu este, aceasta, o intenție explicit asumată de către autoare, parcurgerea paginilor de proză literară ale Gabrielei Adameșteanu are ca efect furnizarea unei „oglinzi” în care-și descoperă – cititorul și, în egală măsură, autoarea - propria raportare la Timp și la Vremuri, iar, dacă este, prin vârstă, în afara granițelor istorico-temporale configurate în text, are posibilitatea să cunoască o viziune asupra Istoriei. Căci forța unui roman bun, este, după opinia scriitoarei înseși, „Să-l facă pe cititor să-și regăsească, citind, propriile experiențe de viață. Să-i aducă foarte aproape lumi îndepărtate și oameni necunoscuți.”³

Obiectul demersului nostru răspunde nevoii de a integra o operă în contextul istoriei literare. Dacă în orice literatură este necesară o punere în relief a unei contribuții creatoare, aceasta se realizează fie pentru că este mereu nevoie de valorizarea și ierarhizarea scriiturii într-un context el însuși mereu în schimbare, fie pentru că receptorul-cititor are nevoie de repere pentru configurarea propriilor opțiuni de lectură și a propriilor aprecieri. Motivată de ambele, această teză **își propune** analiza prozei literare adameștene, atât prin raportarea la contextul literar în care aceasta este produsă, cât și prin investigarea, cu ajutorul instrumentelor critice, a structurilor narrative la care recurge autoarea în construcția ficțiunii și a mecanismelor de reprezentare a realității în discursul publicistic și memorialistic. De asemenea, ne-au interesat și particularitățile de context socio-cultural în care autoarea își scrie și publică textele, prin identificarea convergențelor - și mai ales ale răsfrângerilor - acestui context cu literatura sa. Complexitatea abordării decurge din îmbinarea mai multor perspective și metode critice (perspectiva biografică – de contextualizare și explicitare a unor pretexte/resurse ale ficțiunii, hermeneutica, analiza discursului, analiza intertextuală – în sensul unei intertextualități interne,

³Cristian, Pătrășconiu, Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „În literatură, lucrurile sunt complicate...”, <https://www.lapunkt.ro/2020/02/>, accesat la data de 25 ianuarie 2020.

care să ne permită raportarea romanelor Gabrielei Adameșteanu, de pildă, unele la celelalte, în raport cu dinamica unui personaj sau a altuia, și în sensul unei intertextualități externe – care să ne permită situarea – prin similaritate sau prin diferențiere – prozei literare a Gabrielei Adameșteanu în raport cu alte modele/formule de roman din spațiul românesc sau european de cultură etc.), pe de o parte, și din utilizarea, în analiză, a studiului cultural și sociologic, pe de altă parte.

Scopul acestui demers critic este de a identifica specificitatea unui model de scriitură feminină din literatura română actuală, prin analiza tiparelor tematice și discursive ale acestei scriituri plurimorfe și deosebit de complexe.

Opțiunea pentru studierea textelor nu este aleatorie, ci este fundamentată pe faptul că autoarea se *reprezintă*, atât în cazul textelor literare – sub masca unui personaj sau a naratorului, cât și în confesiunile din textele memorialistice sau jurnalistice, acest fapt fiind de natură să motiveze perspectiva de lectură pe care am adoptat-o și relaționarea acestora cu proza de ficțiune a autoarei. Coerența operei Gabrielei Adameșteanu, de la declarațiile, voit sau nu programatice, risipite în interviuri, până la proza scurtă și la romane, se realizează atât la nivelul concepției de ansamblu, raportabilă la ideologia literară a prozatoarei, cât și la nivelul actului lecturii și al rolului activ al cititorului. De aceea, o altă miză – implicită – a demersului nostru o constituie relația contractuală dintre autor, text și cititor.

Noutatea și originalitatea științifică constă, în primul rând, în analiza corpusului. Pentru că activitatea literară Gabrielei Adameșteanu se extinde până în prezent, teza are în vedere și textele recente ale autoarei (romanul *Voci la distanță* apare în 2022), nedecantate încă, pe care teza își propune să le radiografieze, acestea neavând încă, în unele cazuri, suportul și validarea unor voci critice cu autoritate.

Deși centrul de greutate al acestei investigații este dat de corpusul alcătuit din textele beletristice, aici distingându-se o unitate de mai mici dimensiuni – proza scurtă, și una, mai amplă, din spațiul romanescului, vom avea în vedere și alte posibile deschideri către alte tipuri de discurs care își pot aduce contribuția la clarificarea profilului de scriitor al acestei prozatoare sau pot fi lămuritoare cu privire la un aspect sau altul din activitatea creatoare propriu-zisă (cum ar fi, de pildă, interviurile). Unul dintre acestea este reprezentat de textele care se circumscriu activității ziaristice a autoarei, selectat și conceput astfel încât să ilustreze cât mai multe dintre genurile publicistice pe care prozatoarea le-a exersat. Vorbim de un corpus de referință, în arealul căruia se identifică mai ales texte ale jurnalismului de opinie și ale celui nobil: editorialul, articolul, reportajul, interviul, comentariul eseistic. Un alt corpus, de mai mici dimensiuni, cel puțin până în prezent, este cel al memorialisticii, care va fi abordat mai ales

pentru întregirea profilului scriitoarei. Nu avem, desigur, pretenția exhaustivității, nici a infailibilității viziunii pe care o prezentăm asupra operei Gabrielei Adameșteanu, însă intenționăm să conturăm o imagine coerentă asupra prozei literare a Gabrielei Adameșteanu, atât prin analiza comparativă a textelor literare, cât și prin raportarea acestora la discursul jurnalistic și memorialistic al autoarei.

Studiul nostru este alcătuit din patru capitole, structurate pe subcapitole justificate de nevoia de precizări, clarificări sau reactualizări, mai ales a unor noțiuni și concepte teoretice, selectate și structurate în acord cu nevoile analizei corpusului, precum și de specificitatea fiecărui tip de discurs al scriitoarei ori de congruența existentă, la nivelul scriiturii literare, între textele publicate în momente diferite ale activității literare a Gabrielei Adameșteanu, ca și de aceea datorată migrației unor personaje (mai bine zis, a unui personaj anume) de la un roman la altul.

Primul capitol – **De la biografie la operă – trepte ale formării scriitorului, experiențe revelatoare, circumstanțe (ne)favorabile** – sistematizează date și repere semnificative pentru conturarea profilului de scriitoare al Gabrielei Adameșteanu. Punctăm, astfel, câteva circumstanțe biografice semnificative pentru operă: anii formării în proximitatea celui de-Al Doilea Război Mondial, mediul familial, dominat de figuri intelectuale respectabile, descendența paternă – relevantă atât sub raport (auto)formativ, cât și în raport cu dinamica ficțională a unor personaje, detaliată și în discursul autobiografic ori în cel ficțional. Tot aici, propunem o sinteză referitoare la activitatea literară a Gabrielei Adameșteanu, întinsă pe aproape cinci decenii, și reprezentată, preponderent, de proza artistică, asupra căreia ne-am orientat și noi, în cercetarea de față, cu insistență. Se impun aici câteva observații de ordin cronologic: romanele și prozele scurte antedecembriste au fost publicate de autoare cu o anumită lentoare, la intervale de aproximativ cinci ani, autoarea preferând să alterneze structura arborescentă a romanului alternativ cu discursul concentrat al nuvelilor. După 1990, Gabriela Adameșteanu va schimba preocuparea pentru literatură cu o înflăcărată angajare civică în ipostaza de jurnalist, în care va rămâne mai bine de 14 ani, fixați, ulterior, într-un volum aflat la granița dintre ficțional și referențial, cu evidente accente memorialistice – *Anii romantici* – și cu ecouri reperabile în anumite fragmente în stil jurnalistic inserate în romanele *Provizorat* și *Fontana di Trevi*. Când va reveni la literatură, scriitoarea va fi preocupată să valorifice, asemeni marilor romancierii, anumite nuclee epice din nuvele, dezvoltându-le în roman, sau va aduce noi teme de inspirație preponderent socială (de pildă, tema feminității migrează din bucata nuvelistică intitulată *Neliniștea* în trilogia romanescă, dar tema exilului rămâne doar apanajul romanului). În aceste scrieri, este evident că lumea povestită își are sorginea în lumea

trăită, iar acest fapt nu echivalează cu o simplă literaturizare a propriei existențe, ci constituie fundamentul pe care se construiește estetica adameșteană a autenticității.

Capitolul al II-lea – **Scriitura Gabrielei Adameșteanu între vârstele receptării critice. Non/apartenența la o familie literară** – analizează, în primul rând, relațiile de complementaritate sau de divergență în care autoarea le se află, din perspectiva raportării la generațiile de creație active în perioada contemporană sau la diferitele direcții și formule de creație. Filiația congeneră devine greu de stabilit pentru că, strict biologic, autoarea aparține generației șaizeciste (alături de Fănuș Neagu, Augustin Buzura, Constantin Țoiu, Nicolae Breban), însă debutul său editorial are loc la jumătatea deceniului șapte, scriitoarea alăturându-se, astfel, șaptezeciștilor Mircea Nedelciu, Radu Mareș sau Mihail Sin. Radiografierea atentă a profilului literar al acestor două generații ne-a permis să considerăm că Gabriela Adameșteanu poate fi asociată scriitorilor șaptezeciști, atât prin particularitățile de ordin tematic, cât și prin particularitățile de ordin discursiv ale textelor sale.

Secțiunea dedicată receptării critice a operei adameștene a fost organizată în acord cu criteriul cronologic. Am putut, astfel, să punem în oglindă discursul critic al celor două perioade – ante și postdecembristă, și metamorfozele acestuia în raport cu receptarea prozei literare a Gabrielei Adameșteanu. Dacă înainte de 1989 cărțile publicate de autoare au atras, cu precădere, atenția criticii de întâmpinare, care, în condiții de cenzură și de presiune ideologică, a emis judecăți valorice importante pentru dirijarea lecturii mai mult sau mai puțin avizate, și a stabilit o poziție confortabilă a prozatoarei în spațiul literar românesc, critica postdecembristă a extins, în contextul „redeschiderii granițelor” culturii noastre, grila de interpretare a operei adameștene, raportând-o la peisajul prozei actuale autohtone și universale. Continuitatea – sau, uneori, discontinuitatea – opiniilor critice analizate în diacronie demonstrează interesul constant al generațiilor de critici pentru opera Gabrielei Adameșteanu și relevanța acesteia pentru spațiul cultural românesc.

În cel de al treilea capitol – **Narațiunea literară și universul reprezentat în scrierile Gabrielei Adameșteanu. Câteva repere teoretico-metodologice** – realizăm o selecție teoretico – metodologică a ceea ce am considerat a fi instrumentarul teoretico-metodologic necesar – și adecvat – în analiza corpusului, pentru identificarea elementelor care dau specificitatea prozei literare a Gabrielei Adameșteanu. Pentru că dinamica apartenței la relațiilor dintre instanțele narrative este una din constantele scriiturii autoarei, am decupat, din teoriile naratologice bine-cunoscute, elementele care se raportează la specificitatea conceptelor de *autor*, *narator*, *personaj* și *lector* și permit analiza aplicată a dinamicii specifice a acestora în romanele și în proza scurtă a Gabrielei Adameșteanu. Dacă gradul de prezență a autorului și a

lectorului în text este măsurat cu instrumentul specializat al lui Umberto Eco – ca *intentio* – manifestat explicit sau implicit în discurs, categoriile naratorului și personajului sunt structurate cu ajutorul teoriilor instrumentelor naratologice și de teorie literară considerate de noi complementare și, chiar dacă ușor vetuste, compatibile cu ceea ce reprezintă particularitățile scriiturii adameștene. Profilul naratorului pendulează între o voce profund subiectivă (îl numim narator *letițian*, uniscient și cu poziție interpretativ-ideologică) și altul obiectiv, distant, temperat în analiză, preferat mai ales în nuvelistică. Luăm în considerare, astfel, cazurile de *anonimizare* a naratorului rezultate prin diverse tehnici de includere/situare a acestuia în discurs, cele de aglutinare a perspectivelor narrative, precum și analiza modurilor de manifestare a funcțiilor naratorului în text. În ceea ce privește personajul literar, decupajele teoretice se orientează mai ales către analiza modului în care vocea personajelor se articulează în discursuri (in)congruente cu cea a vocii auctoriale, ajutându-ne de *dialogismul* bahtian. O altă direcție de analiză a acestui capitol este reprezentată de analiza cronotopului prozelor literare ale Gabrielei Adameșteanu, în care am identificat, cu ajutorul delimitărilor de ordin teoretic ale aceluiași M. Bahtin, ca toposuri distincte, *drumul, camera, clădirea, orașul*. Această geografie citadină se realizează și prin stratificări pe verticală, având ca element ordonator Timpul (timpul revolut, devenit Istorie), care-și pune iremediabil amprenta asupra locurilor și oamenilor. Tot în acest capitol, fixăm două constante ale textelor literare ale autoarei – una de ordin discursiv, ca *estetică a autenticității*, orchestrată, cu precădere, prin vocile personajelor, și cealaltă – de ordin tematic – în care se concentrează *cotidianul, banalul și faptul anodin*.

Capitolul IV, **Proza literară a Gabrielei Adameșteanu**, are în vedere analiza distinctă a nuvelilor și a romanelor autoarei, fără a neglija elementele care asigură coerența întregii opere a autoarei, susținută inclusiv prin circulația anumitor personaje dintr-un text în altul. Pentru a putea identifica liniile de forță ale nuvelisticii, am optat, în analiza acesteia, pentru o perspectivă comparativă care să pună față în față discursul narativ și personajele din nuvele, urmând ca „secțiunile transversale” operate în fiecare text să fie realizate în secțiunea de *anexe*. Cu alte cuvinte, analiza propriu-zisă a nuvelilor este completată, într-o anexă, de o (posibilă) antologie comentată care să funcționeze precum un instrument suplimentar, mult detaliat în raport cu capitolul din teză, dedicat nuvelisticii, în cadrul căruia atenția acordată detaliilor de scriitură să scoată în evidență (și) alte particularități ale prozei atent stilizate, vizibile în aspectele de mici dimensiuni ale scriiturii.

O primă concluzie a analizei evidențiază, în nuvelistica publicată în volumele *Dăruiește-ți o zi de vacanță* (1979) și *Vară-primăvară* (1989), situarea personajelor într-un într-un tablou al fracturilor colective și individuale. În toate aceste texte există un *hiatus*, o

ruptură între o stare prezentă și una dorită, între o marginalitate care persistă și un centru iluzoriu. Acestei grile de lectură i se circumscriu tipul de univers reprezentat, cronotopul și, desigur, personajele. În primul rând, scena acestor ficțiuni este cea a universului „minor”, a cotidianului multă vreme ignorat, a spațiilor restrânse și comune, a birourilor strâmte, a căminelor sufocante, gen „cutie de chibrituri”, a blocurilor fără personalitate, unde viețuiesc indivizi indistincți, măcinați de aspirații meschine, încremeniți la limita de jos a unei ierarhii râvnite, arareori sau nicicând depășite. Apoi, povestea protagoniștilor se circumscrie și ea acestei viziuni: Onițoiu, de pildă, din *O plimbare scurtă după orele de serviciu*, aspiră la sentimentele Petrinei și la tinerețea lui Pătrașcu, deriva morală a Romaniței este în dezacord cu etica celorlalte personaje din *Vară-primăvară*, iar prezentul decadent al personajelor din *Dăruiește-ți o zi de vacanță* și *Neliniște* intră în contradicție cu trecutul idealizat în reverii nostalgice.

A doua dimensiune a prezentei analize se raportează la romanele Gabrielei Adameșteanu, publicate înainte de '89 – *Drumul egal al fiecărei zile* (1975), *Dimineață pierdută* (1984), și la cele postdecembriste – *Întâlnirea* (2003), *Provizorat* (2010), *Fontana di Trevi* (2018), *Voci la distanță* (2022). Putem, astfel, discuta despre trei structuri românești practicate de autoare: 1. structura amplă, a trilogiei, care urmărește destinul unui personaj, în momente și episoade semnificative pentru devenirea sa. În acest caz, Letiția Branea și avatarurile ei exterioare și interioare reprezintă liantul romanelor *Drumul egal al fiecărei zile*, *Provizorat* și *Fontana di Trevi*; 2. romanul polimorf, construit în jurul Istoriei individuale sau colective, care creează și condiționează destine – *Dimineață pierdută*, și 3. romanul cu problematică socială, centrat fie pe tema exilului și condiția individului nevoit să se adapteze unei astfel de realități (*Întâlnirea*), fie pe cea a ființei forțate să trăiască într-o realitate alienantă, care o violentează prin schimbările ei cu viteză amețitoare, obligând-o să găsească resurse interioare pentru supraviețuire (*Voci la distanță*).

Deși nu susține acest lucru în mărturisirile sale, autoarea alcătuiește, totuși, în cele trei romane – *Drumul egal al fiecărei zile*, *Provizorat* și *Fontana di Trevi* – o trilogie a feminității, cu etapele unei cronologii subiective: tânăra aflată în vobletele adolescenței, din *Drumul egal al fiecărei zile*, femeia adultă, cu sensibilitatea ultragiată din *Provizorat* și maturitatea pleneră a eroinei din *Fontana di Trevi*. Li se circumscriu, acestor vârste, o serie de experiențe revelatoare pentru eul feminin. În primul dintre romane, eroina traversează o *criză identitară a eului în formare*, Letiția străduindu-se să se cunoască, să-și înțeleagă mecanismele biologice, fiziologice și chiar morale, prin coborârea în forul interior, dar și prin căutarea unor revelații în exterior. *Questa* identitară se materializează prin experimentarea unor modalități inedite de

(re)prezentare a sinelui: construcția personajului în oglindă și raportarea eului la ambientul social, politic și ideologic al vremii. Al doilea roman continuă experiențele autoscopice, în efortul de pătrundere a propriului eu, dublate de experiențele exterioare care afectează puternic personajul: iubirea adulterină, expectațiile înșelate, atacul asupra integrității corporale (trauma avortului). Din acest *provizorat* al compromisurilor, eroina se salvează prin gestul diaristic, exercițiu de sinceritate care reușește să îi păstreze, (aproape) intacte, propriile valori și aspirații. Astfel, actul compensativ - scriptural (continuarea și publicarea lucrărilor unchiului Ion) devine o formă de recuperare identitară prin care Letiția reușește să iasă de sub tutela bărbaților care îi dominaseră personalitatea.

Ultimul roman al trilogiei poziționează vârsta feminității plene la falia dintre două lumi – spațiul natal și cel occidental – personajul descoperind posibilitatea de a se vindeca prin detașare de experiențele traumatice prin care a trecut, și ale căror cicatrici pot fi regăsite, sau identificate, într-o serie de manifestări pragmatice, egocentrice sau chiar malițioase ale personajului. Abia în această etapă experiențele trecutului se transformă în traume, căci natura reflexivă a personajului permite obsesive reveniri și re-evaluări ale unor momente puternice, de criză, din existența sa (obligația de a face avort, cutremurul din '77, violențele domestice și ruperea de spațiul matriceal).

A doua categorie a romanului adameștean este cel polimorf, racordat la evenimentele care se petrec la scara Istoriei - *Dimineață pierdută*, considerat a fi cel mai bun și cel mai relevant roman al autoarei, prin efortul de sondare a trecutului – aproape 100 de ani ai României – de la începutul Primului Război Mondial până în prezentul zilelor noastre Suprapersonajul romanului este Istoria, forță supraindividuală, care regizează și determină destinele tuturor celorlalte personaje. Imaginea acestui suprapersonaj se construiește printr-o serie de procedee de mare originalitate: *alternarea vocilor personajelor*, care, prin polifonia lor, acoperă deopotrivă trecutul (Vica Delcă, jurnalul profesorului Mironescu) și prezentul (Ivona), *supraetajarea de ordin spațial* – salonul Mironeștilor, purtător al relicvelor vremii, și camera Vicăi, ca expresie a decrepitudinii prezentului, dublată de imaginea Bucureștiului, purtător încă al semnelor bombardamentului din Primul Război Mondial, și *clivajul temporal*, permanent asociat discursului personajelor. Categoriile personajului adameștean se structurează, în roman, pe două dimensiuni: Vica Delcă – omul mărunț, fără pretenții intelectuale – și grupul elitei intelectuale, format din indivizi confirmați ca atare prin rang și educație. Indiferent, însă, de extracția lor socială, toate personajele din acest roman prezintă simptomele locvacității, cu accentele verbiajului de extracție stilistică variată (registru elevat este concurat de cel popular, de mahala).

Al treilea compartiment al romanelor, cel al prozei sociale, deschide două direcții tematice – dezdăcănirea (în *Întâlnirea*) și alienarea (în *Voci la distanță*). Condiția exilatului, apropiată autoarei, este ilustrată în planul intim al scriiturii din *Întâlnirea*, căci romanul face apel la tehnica intertextualității: cel care trăiește între două lumi devine personajul unui text care se naște la confluența dintre propriul discurs și modelul mitologic al epopeii homerice, căci povestea lui Traian Manu reia, în chip simbolic, aventurile odiseice. Pe de altă parte, rolul intertextualității este cel de legitimare a discursului românesc prin apelul la modele consacrate și prin raportarea faptelor selectate din istoria națională, redate în roman, la cea universală (elementele de mitologie revalorificate aici, experiența și traumele exilului, experiențele totalitare). Construcția personajelor face apel la un alt procedeu inedit: acestea nu prind viață prin acțiunile și faptele lor, ci prin discursul lor, prin reluarea spiralată a unor povești care le conferă identitate (episodul sosirii lui Manu la aeroport, văzut de „cei de acasă”, dar re-povestit și soților Giulio și Antonia de către Manu însuși) sau a unor secvențe care (re)scriu istoria din perspectiva unui personaj, care rememorează momente „tari” ale Istoriei. Războiul, frontul, deportarea sunt aliniate pe verticală, pe felii suprapuse, așa cum se succed amintirile nebuloase, întunecate ale Christei. În cazul protagonistului romanului, discursul are rol identitar, povestirea trecutului echivalând cu înțelegerea propriului destin și căpătând valențe cathartice. De aici, o serie de reveniri către imagini obsesive – reprezentate sub forma simbolurilor recurente: oglinda, fereastra, visul.

Al doilea filon al romanului social, alienarea, dă expresia celui mai recent roman al autoarei – *Voci la distanță*. Romanul întregeste amplul tablou istoric pe care ni-l oferă Gabriela Adameșteanu în textele sale, cu o radiografiere a actualității noastre. Coordonata temporală, la fel de sinuos desenată, se lansează dintr-un prezent foarte recent, care aglomerează, dintr-odată, toate crizele posibile: atacurile globalizate ale virusului Covid, criza sanitară, degradarea condiției umane, încălzirea globală, criza alimentară, cea energetică, spectrul războiului instrumentat nu departe de granițele țării. Toate aceste crize, augmentate de ștergerea granițelor, de relativizarea ierarhiilor și de explozia informațională, conduc individul către un acut sentiment al insecurității, determinându-i, în final, alienarea. Ca și în *Drumul egal al fiecărei zile*, salvarea devine posibilă doar în ordinea scrisului – Anda îi va lăsa povestea sa de viață Letiției, romancieră virtuală, care va trebui să transforme viața *vorbită* în pagină *scrisă*. *Literaturizarea vieții* este o preocupare constantă a personajelor adameștene și traduce iluzia omului că fixarea existenței într-o formă scripturală este o cale de evadare din agonia temporală.

Din cercetarea comparativă a romanelor am putut identifica și câteva constante ale discursului românesc, care conferă un aspect distinct scrierilor sale: fragmentarismul, structura

polifonică și paratextualitatea. În ceea ce privește discursul fragmentat, în funcție de utilizările lui, putem distinge trei forme de manifestare care se constituie din rațiuni compoziționale diferite. Dacă în romanele din trilogie fragmentarismul este expresia unei identități hibride a personajului, în permanentă căutarea a unui principiu unificator, în *Dimineață pierdută* este vorba despre o consecință a alternanței planurilor temporale, lectorul asistând la frecvente întoarceri în timp, adevărate spirale care se rotesc tot mai profund, în mișcarea de neoprit a timpului, stagnat, fragmentar, în memorie. Astfel, fragmentarismul apare, aici nu ca un procedeu tehnic, ci ca un firesc mecanism al memoriei declanșate instantaneu - nu provocate de un act volițional. Nu în ultimul rând, un discurs *al rupturii* se produce și datorită alternanței planurilor spațiale, cum se întâmplă în romanul *Întâlnirea*. Aici, drama personajului provine din sentimentul zădărnicii efortului de a se „prinde” solid într-un alt spațiu. Aceasta este și motivația călătoriei sale în spațiul-matrice nu atât al corpului, cât al esenței sale spirituale, pentru „re-înfrădăcinare”. Ca o consecință, discursul se circumscrie unei dihotomii specifice: lumea de „dincolo” (cu dublă conotație – spațial-geografică și metafizică) vs. lumea de „aici”, spațiul-origine, față de care Traian Manu încearcă sentimentul de dezrădăcinare.

Structura polifonică a romanelor, care apare mai ales în *Dimineață pierdută* și în *Întâlnirea*, partiturile pe mai multe „voci” se datorează galeriei de personaje-martor sau colportoare, prin ale căror intervenții se recompun scene, relații și portrete, lectorul fiind provocat la o parcurgere atentă a partiturilor acestora, necesară, a identifica „vocea” naratoare. Pentru acest efect, perspectiva narativă este și ea versatilă: se narează la persoana întâi – și nu numai în monologul interior – și, cu ușurință, se solicită complicitatea, acordul sau mărturia retorică a unui interlocutor, prin invocarea la persoana a doua, sau se narează, cu sau pentru detașare, la persoana a treia. „Stilul polifonic” (în termenii lui Valeriu Cristea) al romanelor este cel care dă complexitate romanelor autoarei prin pluralitatea perspectivelor, a conștiințelor din unghiul cărora lumea este analizată.

Nu în ultimul rând, recursul la paratextualitate constituie, în proza adameșteană, o modalitate de resemantizare a lumii povestite, dar și o resursă necesară pentru legitimarea operei. Titlurile, mottoarele, părțile și capitolele din cuprinsuri, dedicațiile devin semnificative pentru rețeaua de semnificații a textului, pentru modalitatea în care autorul își structurează materialul epic sau pentru anticiparea conținutului propriu-zis. Relațiile de intertextualitate pe care acestea le trasează (din Homer, Rumi, Marguerite Yourcenar, Jules Renard, Philippe Claudel etc.) completează, de cele mai multe ori, povestea personajelor, așa cum aventura lui Ulise evidențiază destinul de rătăcitor al lui Traian Manu sau modul în care apelul la *Memoriile*

lui Hadrian confirmă apetența pentru incursiunile lucide în abisurile conștiinței eroinei din *Fontana di Trevi*.

În concluzie, proza literară a Gabrielei Adameșteanu se circumscrie unui areal tematic pe care autoarea l-a urmărit constant, într-o formulă de scriitură care s-a dovedit în perfect acord cu universul reprezentat și cu ideologia literară a scriitoarei. Nivelarea, uniformizarea, dezumanizarea individului sub influența totalitarismelor, iubirea provizorie se încheagă în jurul unor personaje autonome prin construcția lor și al căror discurs reprezintă chiar substanța acestor texte. Istoriile lor se țes pe canavaua amplă a Marii Istorie, realizând o imagine totală și semnificativă, prin literaturizarea ei, a lumii noastre, a tuturor.

Cercetarea noastră deschide, sau re-deschide, cu toate rezervele și riscurile asumate, o cale de relectură a prozei literare a Gabrielei Adameșteanu, orientată către structurile fundamentale, specifice, ale prozei literare, urmărind să identifice elementele care dau coerență acesteia. Totodată, opțiunea pentru un instrumentar teoretico – metodologic poate mai puțin *modern*, de actualitate, dar adecvat specificității acestei scriituri, reprezintă o soluție corectă de re-lectură, corelativă scopului nostru, de a readuce în atenție scriitura aparte a acestei prozatoare. Perspectiva noastră este una integratoare, așadar, scrierile propriu-zis literare fiind situate în contextul reprezentat de datele personalității creatoare a romancierei, de toate practicile de scriitură exersate de aceasta, ca și din unghiul unei viitoare antologii comentate de nuvelistică, schițate, aici, în anexă. Cronologia internă a analizei noastre este, ea însăși, un element de noutate care aduce, în opinia noastră, o perspectivă – și propune o soluție – de re-lectură care să permită reșezarea romanelor, de exemplu, într-o ecuație narativă și de referențialitate internă *sui generis*. Cu alte cuvinte, propunem o reșezare a dinamicii interne a acestora în funcție de circulația - și circularitatea – personajelor, a unor structuri narrative specifice și a unor opțiuni polifonice de elaborare a lumii reprezentate, la nivelul cronotopului specific. Ceea ce ar rezulta, ca urmare a demersului nostru, este un tablou cât mai complet al prozei literare a Gabrielei Adameșteanu, (re)organizat în virtutea dinamicii interne, a traseelor ficționale ale personajelor și a convertirii opțiunilor procedurale ale scriitoarei în universuri de discurs.

Bibliografie

I. Bibliografie de autor

I.1. Romane, eseistică

- ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Anii romantici*, Iași, Editura Polirom, 2014
- ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Cele două Români*, Iași, Editura Institutul European, 2000
- ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Dimineață pierdută*, Iași, Editura Polirom, 2011 (ediția I, Ed. Cartea Românească, 1984; Albatros, 1991; Gramar, 1997; Polirom, 2004, 2008, 2011, 2012)
- ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Drumul egal al fiecărei zile*, Iași, Editura Polirom, 2015 (ediția I: Ed. Cartea Românească, 1975; Eminescu, 1978; Litera, 1992; Institutul Cultural Român, 2004; Polirom, 2008).
- ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Fontana di Trevi*, Iași, Editura Polirom, 2018
- ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Întâlnirea*, ediția a V-a definitivă, Iași, Editura Polirom, 2013 (ediția I, Ed. Cartea Românească, 1898; Polirom, 2003, 2007, 2008 (*Opere 2*), 2013 (seria de autor).
- ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Voci la distanță*, Iași, Editura Polirom, 2022
- ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Provizorat*, Iași, Editura Polirom, 2017 (ediția I: Polirom, 2010 (Fiction Ltd.), 2011 (Fiction Ltd.), 2013 (Top 10+), 2017 (seria de autor).

I.2. Proză scurtă

- ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Dăruiește-ți o zi de vacanță*, în vol. *Vară-primăvară*, Iași, Editura Polirom, 2013 (ediția I, Ed. Cartea Românească, 1979; Paralela 45, 2002; Polirom 2008 (*Opere 2*);
- ADAMEȘTEANU, Gabriela, *Vară-primăvară*, ediția I, București, Editura Cartea Românească, 1989 (Paralela 45, 2002; Polirom, 2008 (*Opere 2*); 2013 (seria de autor);

I.3. Publicistică, interviuri

ADAMEȘTEANU, Gabriela, „Către cititorul lui 22”, în *Revista. „22”*, nr. 18, mai 1993

ADAMEȘTEANU, Gabriela, „Fuga de literatură”, în *Viața românească*, nr. 5. 2020

BĂCIUȚ, Nicolae, *Dialog cu Gabriela Adameșteanu*, în *Vatra*, seria nouă, anul XV, nr. 169, aprilie, 1985

BĂCIUȚ, Nicolae, Interviu cu Gabriela Adameșteanu, în *O istorie a literaturii române contemporane în interviuri*, Târgu Mureș, Editura Reîntregirea, 2005

AXINTE, Șerban, Interviu cu Gabriela Adameșteanu, în *Observator Cultural*, nr. 785, din 14 august 2015

CĂTĂLUI, Iulian, Interviu cu scriitoarea Gabriela Adameșteanu, în rev. *Astra*, nr. 1-2, 2012

CĂTĂLUI, Iulian, Interviu cu scriitoarea Gabriela Adameșteanu, accesibil la adresa <https://www.revistaastra.ro/literatura/files/2014/02/gabriela-adamesteanu.pdf>, accesat la data de 20 august 2022

CHEBAC, Andreea, *Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „Am vrut întotdeauna să fiu un scriitor, nu o scriitoare...”*, <https://www.bookblog.ro/>, 25 octombrie 2018, <https://www.bookblog.ro/interviu/gabriela-adamesteanu-am-vrut-intotdeauna-sa-fiu-un-scriitor-nu-o-scriitoare-si-sa-am-si-personaje-masculine-la-fel-de-puternice-ca-cele-feminine/>, accesat la data de 25 ianuarie 2020.

CHEBAC, Andreea, Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „Am vrut să fiu liberă!”, www.bookblog.ro, 24februarie 2011, accesat la data de 10 martie 2020.

CHEBAC, Andreea, *Interviu cu Gabriela Adameșteanu*, în www.bookblog.ro, 25 octombrie, 2018, accesat la data de 22 mai 2021

CHEBAC, Andreea, Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „M-am gândit că ar fi bine să spun și perspectiva mea”, în www.bookblog.ro, 23 februarie 2015, accesat la data de 10 aprilie 2021

GRĂDINARU, Magda, Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „Asta e România, nu există țară ideală.” în www.News.ro, 2 noiembrie 2017, accesat la data de 11 martie 2020

PĂTRĂȘCONIU, Cristian, Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „În literatură, lucrurile sunt complicate...”, <https://www.lapunkt.ro/2020/02/>, accesat la data de 25 ianuarie 2020.

PRINDII-PETRII, Daniil, Interviu cu scriitoarea Gabriela Adameșteanu, în *Suplimentul de cultură*, nr. 654, septembrie, 2019.

UNGUREANU, Laurențiu, „Interviu Gabriela Adameșteanu, scriitoare, despre „rezistența pentru cultură”: „Nu poți fi obligat să fii erou ” [disponibil](#) la adresa

<https://adevarul.ro/stil-de-viata/cultura/interviu-gabriela-adamesteanu-scriitoare-despre-1414529.html>, 2 martie 2013, accesat la data de 12 februarie 2020.

VLĂDĂREANU, Elena, Interviu cu Gabriela Adamesteanu: „Dacă nu scriu multă vreme mă simt prost”, în Suplimentul de cultură, nr. 449, 2014

ADAMEȘTEANU, Gabriela, „Jurnalismul ca șansă”, în *Limitele rescrierii, addenda la Întâlnirea*, prefață de Carmen Mușat, Polirom, 2003

ȘIMONCA, Ovidiu, „Literatura nu e o cantină egalitară (interviu cu Gabriela Adameșteanu)”, în *Observator cultural*, nr. 288, septembrie 2005

ADAMEȘTEANU, Gabriela– „Opțiuni și destine”, în rev. *Vatra*, nr. 1-2/2021.

PIȘTEA, Constantin, „Viața mea este mai mult decât doar literatură” (interviu cu Gabriela Adameșteanu), în <https://constantinpistea.ro> , 14 noiembrie 2017, accesat la data de 22 februarie 2020

II. Bibliografie teoretică generală

În volume:

***, *Enciclopedia Universalis*, <http://www.universalis.fr/encyclopedie/feminisme-lefeminisme-des-annees-1970-dans-l-edition-et-la-litterature/>

AFLOROAIEI, Ștefan, *Lumea ca reprezentare a celuilalt*, Iași, Institutul European, 1997

ARISTOTEL, *Etica nicomahică*, trad. Traian Brăileanu, Editura Antet Revolution, București, 2003

BAHTIN, Mihail, *Problemele poeziei lui Dostoievski*, București, Editura Univers, 1970

BAHTIN, Mihail, *Probleme de literatură și estetică*, traducere de Nicolae Iliescu, București, Editura Univers, 1982.

BARTHES, Roland, *Plăcerea textului*, Chișinău, Editura Cartier, 2006

BLANCHOT, Maurice, *Spațiul literar*, traducere și prefață de Irina Mavrodin, Editura Minerva, București, 2007

BURGOS, Jean, *Pentru o poezie a imaginarului*, București, Editura Univers, 1988

CARERI, Francesco, *Walkscapes: Walking as an Aesthetic Practice*, Culicidae Architectural Press, 2002.

CĂRTĂRESCU, Mircea, *Postmodernismul românesc*, București, Editura Humanitas, 1999.

CRĂCIUN, Gheorghe, *Introducere în teoria literaturii*, Editura: DACIA XXI , Cluj-Napoca, 2011

- COHN, Dorrit, *Transparent Minds: Narrative Modes for Presenting Consciousness in Fiction*, Princeton UP, Princeton, 1978.
- ECO, Umberto, *Limitele interpretării*, traducere de Ștefania Mincu și Daniela Bucșă, Constanța Ed. Pontica, 1996
- FOREST, Philippe, *Romanul, realul și alte eseuri*, traducere și postfață de Ioan Pop-Curșeu, Editura Tact, Cluj-Napoca, 2008
- GENETTE, Gérard. *Figures III*, Paris, Seuil, 1972
- GENETTE, Gérard, *Palimpsestes*, Paris, Éditions du Seuil, coll. «Poétique», 1982; rééd. coll. «Points Essais», 1992
- GENETTE, Gérard, *Introducere în arhitext. Ficțiune și dicțiune*, traducere și prefață de Ion Pop, Editura Univers, 1994.
- GLODEANU, Gheorghe, *Romanul – creatură spirituală a unei forme literare proteice*, Editura Fundația Culturală Libra, București, 2007
- HĂULICĂ, Cristina, *Textul ca intertextualitate. Pornind de la Borges*, , Editura Eminescu, București, 1981
- IBRAILEANU, G., *Studii literare*, Editura Minerva, București, 1979
- IOSIFESCU, Silvian, *Literatura de frontieră*, Editura pentru literatură, București, 1969
- IVANOV, Leonte, *Imaginea rusului și a Rusiei în literatura română. 1840-1948*, București, Editura Cartier, 2004
- KRISTEVA, Julia, *Evoluția limbajului poetic*, apud Eugen Simion, *Întoarcerea autorului*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2013
- KRISTEVA, Julia, *Poetica structurii textului*, în Antologie Tel-Quel, Editura Univers, București, 1980
- LINTVELT, Japp, *Încercare de tipologie narativă: punctul de vedere*, Editura Univers, București, 1994
- LUKACS, Georg, *Teoria romanului*, Editura Univers, București, 1977
- MARINO, Adrian, *Modern, Modernism, Modernitate*, București, Editura pentru Literatură Universală, 1969.
- MUȘAT, Carmen, *Frumoasa necunoscută. Literatura și paradoxurile teoriei*, Polirom, Iași, 2017
- NICOROVICI, Vasile, *Autentismul*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1984
- PETRESCU, Liviu, *Poetica postmodernismului*, ediția aII-a, Editura Paralela 45, seria „Deschideri”, Pitești, 1998
- POPESCU, Simona, *Autorul, un personaj*, Editura Paralela 45, Pitești, 2015

RICŒUR, Paul, *Istorie și adevăr*, traducere și prefață de Elisabeta Niculescu, Editura C.E.U. Press, 1996

RICŒUR, Paul, *Memoria, Istoria, uitarea*, traducere de Ilie Gyucsik și Margareta Gyurcsik, Editura Amarcord, Timișoara, 2001

RICŒUR, Paul, *Eseuri de hermeneutică*, Editura Humanitas, București, 1995

TODOROV, Tzvetan, *Noi și ceilalți*, trad. Vlad Alexandru, Editura Institutul European, Iași, 1999

SIMION, Eugen, *Genurile biograficului*, vol. I, Editura Univers Enciclopedic, București, 2008

În periodice:

BARTHES, Roland, Théorie du texte, în [www.psychanalyse.com/pdf/THÉORIE DU TÈXTE ROLAND BARTHES.pdf](http://www.psychanalyse.com/pdf/THÉORIE_DU_TÈXTE_ROLAND_BARTHES.pdf)

BOLDEA, Iulian, „Canonul literar. Limite și ierarhizări”, în rev. *Viața românească*, nr. 4-5, 2009

DEHELEAN, Constantin, „Despre identitate vs. alteritate”, în revista *Arca*, Arad, nr. 4-5-6, 2011, disponibil la adresa http://www.uniuneascritorilorarad.ro/ARCA/2018/4-5-6_2018/01_pre-texteCD_4-5-6_18.html, accesat la 2.05.2022

DOINAȘ, Șt. Aug., „Fragmente despre alteritate”, în revista *Secolul 21*, nr. 1-7, 2002, disponibil la adresa <https://secolul21.ro/arhive/114>, accesat la 2.05.2022

DOINAȘ, Șt. Aug., „Eu și celălalt”, în revista *Secolul 21*, nr. 1-7, 2002, disponibil la adresa <https://secolul21.ro/arhive/114>, accesat la 2.05.2022, accesat la 2.05.2022

GRATI, Aliona, „Structuri dialogice în romanul românesc din secolul al XX-lea”, pe www.alionagrati.net, accesat la data de 22 aprilie 2020.

RIFATTERRE, Michael, «L' intertexte inconnu, în *Littérature*», 1981, nr. 41, p. 4-7, în https://www.persee.fr/doc/litt_0047-4800_1981_num_41_1_133, accesat la data de 15 iulie 2022.

III. Bibliografie critică de specialitate

III.1. Dicționare și istorii literare

***, *Dicționarul general al literaturii române*, (coordonator general, Eugen Simion), Vol. I, A/B, Editura Univers Enciclopedic, București, 2006

***, *Dicționarul analitic de opere literare, românești*, vol. I, A-M, coord. Ion Pop, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007

CĂLINESCU, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ed. Semne (reproducere în facsimil a primei ediții), București, 2003

MANOLESCU, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române: 5 secole de literatură*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2007

MARINO, Adrian, *Dicționar de idei literare*, vol. I, București, Editura Eminescu, 1973

POP, Ion (coord.), *Dicționar analitic de opere literare românești*, I, Casa Cărții de Știință,

Cluj-Napoca, 2007

POPA, Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, Volumul II, 23 august 1944-22

decembrie 1989, versiune revizuită și augmentată, Ed. Semne, București, 2009

ȘTEFĂNESCU, Alex, *Istoria literaturii române contemporane*, Ed. Mașina de scris, București, 2005

ȚEPOSU, Radu G., *Istoria tragică & grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, Ed. Cartea Românească, 2006

ZACIU, Mircea, Papahagi, Marian, Sassu, Aurel, *Dicționarul scriitorilor români*, vol. I, A-C, București, Editura Fundației culturale române, 1995

III.2. Studii critice în volume

ACTERIAN, Arșavir, *Jurnal în căutarea lui Dumnezeu*, Institutul European, Iași, 1994, p. 114

AXINTE, Șerban, *Gabriela Adameșteanu – Monografie, antologie comentată, receptare critică*, Editura Tracus Arte, București, 2015

BĂCIUȚ, Nicolae, „Interviu cu Gabriela Adameșteanu”, în *O istorie a literaturii române contemporane în interviuri*, Târgu Mureș, Editura Reîntregirea, 2005

CRISTEA, Valeriu, „O dimineață de o sută de ani”, în vol. *Fereastra criticului*, București, Editura Cartea Românească, 1987

CROHMĂLNICEANU, Ov.S., *Al doilea suflu*, București, Editura Cartea Românească, 1989

CONDURACHE, Val, „Aventura cotidiană”, în vol. *Portret al criticului în tinerețe*, București, Editura Cartea Românească, 1984

DARLÈNE Marie Hantzis, The nature and function of second person point of view, apud Adrian Oțoiu, *Ochiul bifurcat, limba sașie*, Pitești editura Paralela 45, 200

ELIADE, Mircea, „Originalitate și autenticitate”, în vol. *Oceanografie*, București, Editura Humanitas

GLODEANU, Gheorghe, *Romanul – creatură spirituală a unei forme literare proteice*, București, Editura Fundația Culturală Libra, 2007

HOLBAN, Ioan, *Profiluri epice contemporane*, București, Editura Cartea Românească, 1987

IORGULESCU, Mircea, *Critică și angajare*, București, Editura Eminescu, 1981

MANOLESCU, Nicolae, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu, II*, Brașov, Aula, 2001

MANOLESCU, Nicolae, *Arca lui Noe*, București, Editura 100+1 GRAMAR, 2002

MIHĂILESCU, Dan C., *Literatura română în postceaușism, II. Proza. Prezentul ca dezumanizare*, Editura Polirom, Iași, 2006

MUȘAT, Carmen, *Strategiile subversiunii. Descriere și narațiune în proza postmodernă românească*, Postfață de Mircea Martin, Editura Paralela45, Pitești, 2002

MUȘAT, Carmen, *Frumoasa necunoscută. Literatura și paradoxurile teoriei*, Polirom, Iași, 2017

MORARU, Cornel, *Semnele realului – secționări critice convergente*, București, Editura Eminescu, 1981

NEDELCIU, Mircea, „Dialogul în proza scurtă (I-III)”, în *Competiția continuă: generația '80 în texte teoretice*, Ed. Vlasie, Pitești.

NEGRICI, Eugen, *Literatura română sub comunism*, ediția a II-a, București, editura Pro, 2006

NEGRICI, Eugen, *Iluziile literaturii române*, Editura Cartea Românească, București, 2008

NEGRICI, Eugen, *Figura spiritului creator*, Editura Cartea Românească, București, 2013

OȚOIU, Adrian, *Ochiul bifurcat, limba sașie*, Pitești editura Paralela 45, 2006

PETRAȘ, Irina, *Literatură română contemporană. Prelungiri*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005

PETRAȘ, Irina, *Cărți de ieri și de azi*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2007

PETRAȘ, Irina, *Oglinda și drumul. Prozatori contemporani*, Editura Cartea Românească, București, 2013

PETRESCU, Camil, „Noua structură și opera lui Marcel Proust”, în vol. *Teze și antiteze*, București, Editura Cultura Națională, 1936

PETRESCU, Liviu, *Vârstele romanului*, București, Editura Eminescu, 1992

PIRU, Al., „Jurnalul intim”, în vol. *Debuturi*, București, Editura Cartea Românească, 1981

POPESCU, Simona, *Autorul, un personaj*, Editura Paralela 45, Pitești, 2015, p. 296

RADU, Tania, *Chenzine literare*, Editura Humanitas, București, 2014

RAICU, Lucian, *Printre contemporani*, Editura Cartea Românească, București, 1980

SIMION, Eugen, *Scriitori români de azi, vol. IV*, București, Editura Cartea Românească, 1989

TUCHILĂ, Costin, *Epica privirii*, în vol. *Privirea și cadrul*, București, Editura Cartea Românească, 1988

ULICI, Laurențiu, *Prima verba*, București, Editura Albatros, 1978

ULICI, Laurențiu, *Literatura română contemporană, vol. I – Promoția 70*, București, Editura Eminescu, 1995

URSA, Mihaela, *Scriitopia sau ficționalizarea subiectului auctorial în discursul teoretic*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2005

SASSU, Aurel, Mariana Vartic, *Romanul românesc în interviuri, vol. I, partea I*, București, Editura Minerva, 1985

STĂNESCU, C., *Jurnal de lectură*, Editura Cartea Românească, București, 1978

III.3. Studii critice în periodice

ANTOFI, Simona, „Femeia în literatura și în cultura realismului socialist – reprezentări mitice, mitificare a istoriei și propagandă ideologică”, în *Comunicare interculturală și literatură*, nr.3, 2010, pp. 313-316.

ANTON, Andreea, „Microfonul de serviciu, Subiectele săptămânii- Gabriela Adameșteanu”, în *Opinia studențească*, aprilie 2018

AXINTE, Șerban, „Proza scurtă a Gabrielei Adameșteanu”, în „Țintă fixă – Gabriela Adameșteanu” (V), rev. *Vatra*, nr. 12, 2020.

AXINTE, Șerban, „Interviu cu Gabriela Adameșteanu”, în *Observator Cultural*, din 14 august 2015

AXINTE, Șerban, „Opera Gabrielei Adameșteanu sau despre depășirea unui blocaj istoric”, în *Observator Cultural*, nr. 458, 2009

AXINTE, Șerban, „Cartea care devine destin – Gabriela Adameșteanu, *Anii romantici*”, în *Observator cultural*, nr. 785, august 2015

BÂLICI, Mihnea, „Memoria ca pretext”, în *Observator Cultural*, nr. 963, martie 2019

BÂLICI, Mihnea, „The Winner Takes It All”, în revista *Scena9*, 6 martie 2023, disponibil la adresa <https://www.scena9.ro/article/the-winner-takes-it-all> , accesat la data de 18 august 2023.

BÂRNA, Nicolae, „Comeback-ul Letiției Branea: un succes”, în *Observator Cultural*, nr. 548, octombrie 2010

BOLDEA, Iulian, „În labirintul trecutului”, în „Țintă fixă – Gabriela Adameșteanu” (V), rev. *Vatra*, nr. 12, 2020

BURȚA-CERNAT, Bianca, „Câteva prejudecăți de lectură. Addenda la receptarea unui roman”, în *Observator Cultural*, nr. 562, februarie, 2011

BURȚA-CERNAT, Bianca, „Provizoratul anilor romantici – Gabriela Adameșteanu, *Anii romantici*”, în *Observator cultural*, 727, <https://www.observatorcultural.ro/articol/provizoratul-anilor-romantici-i/> 13 iunie, 2016, accesat la data de 10 februarie 2020.

CESEREANU, Ruxandra, „O după-amiază de iarnă cu Gabriela”, în rev. *Vatra*, nr. 12/2020

CHIȘU, Lucian, „In Search of Its Own Identity: Mass-media in Post-Communism”, în *Diversité et Identité Culturelle en Europe*, vol. 14, pp. 25-40, 2014

CISTELECAN, Al., „La strage dei personaggi, *Revista Vatra*, nr. 1-2/2023, pp. 34-38.

CORDOȘ, Sanda, *Un roman fără vârstă*, postfață la ediția a V-a a romanului *Drumul egal al fiecărei zile*, 2008

CRĂCIUN, Gheorghe, „Pactul somatografic. Corporalizarea realului la Gabriela Adameșteanu”, în *Observator Cultural*, nr. 154, februarie 2003, disponibil la adresa <https://www.observatorcultural.ro/articol/pactul-somatografic-corporalizarea-realului-la-gabriela-adamesteanu/> , accesat la data de 12 august 2021.

CREȚU, Bogdan, „*Fontana di Trevi* – un roman al memoriei”, în *Observator Cultural*, nr. 944, octombrie 2018

CRISTEA-ENACHE, Daniel, „Pete la dosar (I)- *Provizorat*, de Gabriela Adameșteanu”, *Observator Cultural*, octombrie 2010, disponibil la adresa <https://atelier.liternet.ro/articol/10038/Daniel-Cristea-Enache/Pete-la-dosar-I-Provizorat-de-Gabriela-Adamesteanu.html> - consultat la 2.05.2022

CRISTEA-ENACHE Daniel Cristea Enache, „Pete la dosar (II)- *Provizorat*, de Gabriela Adameșteanu”, în *Observator Cultural*, nr. 548, octombrie, 2010, disponibil la adresa <https://atelier.liternet.ro/articol/10053/Daniel-Cristea-Enache/Pete-la-dosar-II-Provizorat-de-Gabriela-Adamesteanu.html> - accesat la 2.05.2022

CRISTEA-ENACHE, Daniel, „În curtea interioară (I)”, în *Observator Cultural*, februarie 2010, disponibil la adresa <https://www.observatorcultural.ro/articol/in-curtea-interioara-i/> - accesat la 2.05.2022

CRISTEA-ENACHE, Daniela, „În curtea interioară (II) – Gara de Est, Gabriela Adameșteanu, disponibil la adresa <https://atelier.liternet.ro/articol/9722/Daniel-Cristea-Enache/In-curtea-interioara-II-Gara-de-Est-Gabriela-Adamesteanu.html> - accesat la 2.05.2022

CRISTEA-ENACHE, Daniel, „Salon deschis (I) - *Opere I, Dimineață pierdută*, de Gabriela Adameșteanu”, în www.atelier.liternet.ro , accesat la data de 20 iunie 2021.

CUBLEȘAN, Victor, „O plecare, o întoarcere, o fântână”, revista *Steaua*, nr.3, martie, 2021

CUBLEȘAN, Victor, „Distanța dintre Voci”, în *Revista Steaua*, nr. 3 / 2023.

DEHELEAN, Constantin, „Despre identitate vs. alteritate”, în revista *Arca*, Arad, nr. 4-5-6, disponibil la adresa http://www.uniuneascrititorilorarad.ro/ARCA/2018/4-5-6_2018/01_pre-texteCD_4-5-6_18.html - consultat la 2.05.2022

DIACONU, A. Mircea, „Gabriela Adameșteanu, dincolo de politic”, în *Observator cultural*, nr. 549, din 5 noiembrie 2010, disponibil la <https://www.observatorcultural.ro/articol/gabriela-adamesteanu-dincolo-de-politic/> , accesat la data de 20 iulie 2020.

DINIȚOIU, Adina, „Recuperarea trecutului traumatic în *Provizorat*, de Gabriela Adameșteanu și *Cartea șoaptelor*, de Varujan Vosganian”, în rev. *Transilvania*, nr. 8, 2015, p. 50, disponibil la adresa https://revistatransilvania.ro/wp-content/uploads/2017/03/10_Adina_Dinitoiu.pdf - consultata la 2.05.2022

DINIȚOIU, Adina, „Romanul politic al postdecembrismului”, în *Observator Cultural*, nr. 950, decembrie 2018

DUMITRIU, Dana, „Le roman de l'année 1984”, în *Cahiers roumains d'études littéraires*, nr. 4, 1984

GHERGHIȘOR, Gabriela, „*Epopoea* Vicăi Delcă din *Dimineață pierdută* de Gabriela Adameșteanu”, disponibil la adresa <http://old.upm.ro/jrls/JRLS-16/Rls%2016%2060.pdf> , accesat la data de 20 august 2022.

GOLDIȘ, Alex, „Țara biografiilor falsificate”, în revista *Cultura*, nr. 283, august 2010, disponibil la adresa <https://revistavatra.org/2019/08/16/alex-goldis-tara-biografiilor-falsificate/> - accesat la 2.05.2022

IRIMIA, Florin, „Întâlnirea finală”, în *Observator Cultural*, nr. 403, iunie 2013

IFRIM, Nicoleta, „Identități în oglindă: ipostaze identitare în discursul eseistic și „ego-grafic” postdecembrist”, în *Communication Interculturelle et Literature*, nr.2, 2012, pp. 136-151

MANOLESCU, Nicolae, „Tineri romancieri: Gabriela Adameșteanu și Constantin Novac”, în *România literară*, 6 noiembrie 1975

MANOLESCU, Nicolae, „Lumea în două zile”, în *România literară*, nr. 16, 24 mai 1984

MORARIU, Mircea, *Nume și voci*, în <https://www.hotnews.ro/stiri-opinii-26123411-cronica-carte-voci-distanta-gabriela-adamesteanu.htm>, 6 martie 2023, accesat la 18 decembrie 2023.

MORARU Cornel, „Tentația rescrierii”, în revista *Vatra - Țintă fixă [V]*, 29 martie 2021

MUȘAT, Carmen, „Proza cotidianului nu tocmai banal”, în *Observator Cultural*, nr. 118, mai 2002

MUȘAT, Carmen, „Patologia memoriei și nostalgia întoarcerii”, în *Observator Cultural*, nr. 378, iunie 2007

MUȘAT, Carmen, „Cărțile literaturii române, la Centenar”, în revista *Vatra*, nr.12/2018, pp. 41-68

MUȘAT, Carmen, „Despre oameni și poveștile lor”, în *Observator Cultural*, nr. 1150, 17.03.2023.

NAGĂȚ, Mirela, „Vocile Memoriei”, în revista *Apostrof*, nr. 1 (392), 2023

PATRAȘ, Antonio-Mihail, „Cronica unei lumi dispărute”, în *Observator Cultural*, nr. 546, octombrie 2010

PECICAN, Ovidiu, „Viața provizorie”, în *Observator Cultural*, nr. 545, octombrie 2010

PETRAȘ, Irina, „Gabriela Adameșteanu și viața ca viață”, în *Viața Românească*, nr. 1-2, februarie, 2019

POPOVICI, Iulia, „Provizoratul re-lecturii”, în *Observator Cultural*, nr. 545, octombrie 2010

PRINDII-PETRII, Danii, „Interviu cu scriitoarea Gabriela Adameșteanu”, în *Suplimentul de cultură*, septembrie, 2019

PURCARU, Alina, bookaholic.ro., <https://www.bookaholic.ro/cronica-anii-romantici-de-gabriela-adamesteanu.html#more-58701> 07.07.2014, accesat la data de 12 martie 2021.

PURCARU, Alina, „Întoarcerea autoarei”, în *Observator Cultural*, nr. 950, decembrie 2018

RADU, Tania, *Nuieļușa de alun*, în Revista „22”, nr. 798, iunie 2005

RADU, Tania, „Privind din foișorul literaturii”, în *Revista 22*, nr. 1277, 9 septembrie 2014

RADU, Dia, „Marea doamnă a prozei românești-Gabriela Adameșteanu: „Scrisul vindecă traume” , <http://arhiva.formula-as.ro/2010/933> , accesat la data de 20 februarie 2020.

RĂSUCEANU, Andreea, „Mic tratat de traumatologie literară”, în *Observator Cultural*, nr. 548, octombrie 2010

RĂSUCEANU, Andreea, „Metemorfozele orașului”, *Observator cultural*, nr. 762, 6 martie 2015

ROMILĂ, Adrian G., „Gabriela Adameșteanu, monografie de Șerban Axinte”, în revista *România literară*, nr.5, 2-11 februarie, 2016

SPIRIDON, Vasile, „Ieșirea din canonul spațiului public actual a scriitorului român”, *Comunicare interculturală și Literatură*, nr.23, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2016, pp. 376-383.

ȘTEFĂNESCU, Alex., „La o nouă lectură: Gabriela Adameșteanu”, în *România literară*, nr. 41, 1997

TIMAR, Cristina, Dosar Gabriela Adameșteanu, în „Ținta fixă (I)”, revista *Vatra*, nr.12, 2020

TIMAR, Cristina, „Sacul întunecat al memoriei”, *Revista Vatra*, nr. 1-2/2023, pp. 34-38.

VÎLCAN Alina, „Interviu cu Gabriela Adameșteanu: „Ca scriitor ai lumea întreagă”, ziarul *Metropolis*, octombrie 2018

VANCEA, Mihaela, „Viața începe de mai multe ori”, *Revista Vatra*, nr. 1-2/2023, pp. 34-38

URSA, Mihaela „Cărțile literaturii române, la Centenar”, în revista *Vatra*, nr.12/2018, pp. 41-68.

Resurse online

Chebac, Andreea, *Interviu cu Gabriela Adameșteanu*, „Am vrut totdeauna să fiu un scriitor, nu o scriitoare”, www.booking.ro, 25 oct. 2018

Cubleșan, Victor, *O plecare, o întoarcere, o fântână*, www.revistea.ro
Gérard Génète, *Palimpsestes. La littérature au second degré*, Paris, Editure Seuil 1982, în www.archive.org

Cristea Enache, Daniel, *Salon deschis (I) - Opere I, Dimineață pierdută*, de Gabriela Adameșteanu, în www.atelier.liternet.ro

Mușat, Carmen, Radio România Cultural, 9 octombrie 2023
<https://www.radioromaniacultural.ro/sectiuni-articole/literatura/romanul-voci-la-distanta-de-gabriela-adamesteanu-a-obtinut-premiul-cartea-anului-la-categoria-proza-al-uniunii-scriitorilor-din-romania-id40273.html>, accesat la data de 12 noiembrie 2023.

<https://adevarul.ro/stil-de-viata/cultura/ce-a-fost-si-ce-a-ajuns-cronica-de-intampinare-899181.html>

<https://blog.goethe.de/dlite/archives/1088-Cand-am-inceput-s-scriu,-%20n-aveam-o%02camer-%20a-mea,-nici-%20mcar-mas-%20de-scris-Gabriela-Adame%C8%99teanu-%20in-%20dialog-cu-10-%20tineri-scriitori-rom%C3%A2ni>

„Când am început să scriu, n-aveam o cameră a mea, nici măcar masă de scris” – Gabriela ADAMEȘTEANU în dialog cu 10 tineri scriitori români • dlite

Marie-Laure Ryan, *Frontière de la fiction: digitale où analogique?*(trad.) în *Fabula*, Online: <http://www.fabula.org/forum/colloque99/211.php>, accesat la data de 12 aprilie 2020.

www.psychanalyse.com/pdf/THÉORIE_DU_TÈXTE_ROLAND_BARTHES.pdf.

https://www.persee.fr/doc/litt_0047-4800_1981_num_41_1_1330

<https://www.youcaxton.co.uk/entanglement/>

https://wwwsaatchiartcom.translate.goog/vancojakov?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ro&_x_tr_hl=ro&_x_tr_pto=sc&_x_tr_hist=true

https://www-nickcudworth-co-uk.translate.goog/about/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ro&_x_tr_hl=ro&_x_tr_pto=sc

Teze de doctorat consultate

Florina-Georgiana Olaru, Gabriela Adameșteanu. Studiu monografic, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie, „George Emil Palade” din Târgu Mureș, Școala doctorală de Litere, Științe umaniste și Aplicate, Domeniul: Filologie -
https://www.umfst.ro/fileadmin/doctorate/sustineri_pub/2020/Olaru_Florina_Georgiana/2.rezumat_RO..pdf

Briena Vaidoș (Stoica), Contribuția prozei feminine la consolidarea canonului modernist postbelic, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Litere și Arte, Domeniul de doctorat: Filologie -
<https://doctorate.ulbsibiu.ro/wp-content/uploads/Rezumatvariantafinala-stoica-1.pdf>

Ioana-Gianina Haneș, Rescrierea mitului odiseic în proza postmodernă, Universitatea de Vest din Timișoara, Școala Doctorală de Științe umaniste, Domeniul de doctorat: Filologie -
<https://doctorat.uvt.ro/wp-content/uploads/2020/01/rezumat-Hanes.pdf>

Elena Botezatu (căș. Drug), Ipostaze ale mimesis-ului în proza anilor ‘70-’80, Școala Doctorală interdisciplinară, Sibiu, Facultatea: de Litere -
https://www.unitbv.ro/documente/cercetare/doctorat-postdoctorat/sustinere-teza/2018/botezatu-elena/rezumat_teza_Botezatu.pdf